

Terapeuta zajęciowy może uczestniczyć w tworzeniu środowiska komunikacyjnego zarówno w domu czy w placówce edukacyjnej, jak i w środowisku dziecka. Dzieje się to poprzez przygotowanie pozycji dziecka oraz adaptację sprzętu pomocniczego, z którego korzysta dziecko z niepełnosprawnością ruchową w trakcie komunikacji, uczestniczenie w procesie planowania pomocy komunikacyjnych dla dziecka i informujących otoczenie o ważnych, lubianych i nielubianych zajęciach, sposobach spędzania czasu wolnego, strategiach w trakcie spożywania posiłków i innych czynnościach dnia codziennego.

7.5. Podsumowanie

W wielu krajach terapia zajęciowa odgrywa ważną rolę w procesie edukacyjnym, wspierając dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w pełnieniu funkcji ucznia i dążeniu do samodzielności i niezależności w dorosłym życiu.

W Polsce przepisy prawa oświatowego nie posługują się terminem „terapia zajęciowa” czy „terapeuta zajęciowy”, a więc nie ma również wytycznych co do koniecznych kwalifikacji takiego specjalisty. Rodzi to wątpliwości dotyczące możliwości ewentualnego zatrudnienia terapeutów zajęciowych w placówkach oświatowych i w konsekwencji nie są tam oni zatrudniani. Doświadczenia terapeutów zajęciowych oraz wyniki ich pracy na świecie wskazują na konieczność podjęcia działań w zakresie zmian polskiego ustawodawstwa, które pozwoliłoby, aby terapeuta zajęciowy stał się członkiem zespołu pracującego z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną. Mimo że w praktyce szkolnej nauczyciele realizują pewne formy terapii zajęciowej, jak np. muzykoterapia, integracja sensoryczna, hortiterapia czy arteterapia, to nie są im znane inne formy i metody terapii zajęciowej, a szczególnie specyficzne dla profesji terapeuty zajęciowego spojrzenie na potrzeby zajęciowe ucznia i wykorzystywanie związanych z tym narzędzi diagnozy. Wydaje się, że obecnie w celu zmiany tego stanu należy promować działania terapeutów zajęciowych w szkołach i w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, np. poprzez projekty pokazujące pozytywne efekty pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w zakresie umożliwiania im podejmowania zajęć wymaganych w szkole.

Polecenia i pytania sprawdzające

1. Jaka jest rola terapeuty zajęciowego w szkole, do której uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim?
2. W jakich zajęciach związanych ze szkołą terapeuta zajęciowy może wspierać uczniów z głębszą niepełnosprawnością intelektualną?
3. Jakie elementy środowiska szkolnego sprzyjają, a jakie utrudniają uczniom z niepełnosprawnością intelektualną odgrywanie roli ucznia?
4. Wymień etapy procesu terapii zajęciowej w szkole.

5. W jaki sposób terapeuta zajęciowy może motywować ucznia z niepełnosprawnością intelektualną do aktywnego udziału w terapii?
6. Jakie są możliwości komunikacyjne osób z niepełnosprawnością intelektualną?

Piśmiennictwo

1. American Occupational Therapy Association: Occupational therapy practice framework: Domain and process (2 ed.). American Journal of Occupational Therapy 2008; 62: 625–683.
2. Antoszkiewicz E.: Tworzenie warunków edukacyjnych dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2016. Publikacja dostępna w Internecie: file:///C:/Users/user/Downloads/Tworzenie_warunkow_edukacyjnych_dla_uczniow_z_niepełnosprawnością_14_12_2016.pdf (dostęp 18.12.2017).
3. Baczała D.: Akces osób z niepełnosprawnością intelektualną do społeczeństwa – komunikacja. [w:] J.J. Bleszyński, D. Baczała (red.): Społeczeństwo włączające a komunikacja. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2017.
4. Bazyk S., Case-Smith J.: School-Based Occupational Therapy. [w:] J. Case-Smith, J. Clifford O'Brien (red.): Occupational Therapy for Children. Mosby Elsevier, St. Luis 2010.
5. Beukelman D.R., Mirenda P.: Augmentative & alternative communication: supporting children & adults with complex communication needs. Wydawnictwo Paul H. Brookes Publishing Company, Baltimore 2005.
6. Białas-Paluch K.: Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych u dzieci z autyzmem za pomocą PECS (Picture Exchange Communication System). [w:] J.J. Bleszyński, D. Baczała (red.): Społeczeństwo włączające a komunikacja. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2017.
7. Bleszyński J.J.: Niepełnosprawność intelektualna. Mowa – język – komunikacja. Czy iloraz inteligencji wyjaśnia wszystko? Harmonia Universalis, Gdańsk 2013.
8. Bobkowicz-Lewartowska L.: Autyzm dziecięcy – zagadnienia diagnozy i terapii. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.
9. Bobkowicz-Lewartowska L.: Niepełnosprawność intelektualna. Diagnozowanie, edukacja i wychowanie. Harmonia Universalis, Gdańsk 2011.
10. Bombińska-Domżał A.: Komunikacja wspomagająca i alternatywna w pracy z dzieckiem niepełnosprawnym intelektualnie. [w:] K. Bobińska, T. Pietras, P. Gałecki (red.): Niepełnosprawność intelektualna – etiopatogeneza, epidemiologia, diagnoza, terapia. Wydawnictwo Continuo, Wrocław 2012.
11. Chrzanowska I.: Nauczanie inkluzyjne w doświadczeniach polskich – podstawy prawne i społeczne uwarunkowania. Adam Mickiewicz University, Studia Edukacyjne nr 30, Poznań 2014.
12. Cosbey J.E., Johnston S.: Using a single-switch voice output communication aid to increase social access for children with severe disabilities in inclusive classrooms. Research and Practice for Persons with Severe Disabilities 2006; 31: 144–156.
13. Duncan E.A.S.: Skills and processes in occupational therapy. [w:] E.A.S. Duncan (red.): Foundations for practice in Occupational Therapy. Elsevier Churchill Livingstone, Edinburgh, London, New York, Oxford, Philadelphia, St. Louis, Sydney, Toronto 2006.
14. Dyduch E.: System kształcenia specjalnego dzieci, młodzieży i dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. [w:] K. Bobińska, T. Pietras, P. Gałecki (red.): Niepełnosprawność intelektualna – etiopatogeneza, epidemiologia, diagnoza, terapia. Wydawnictwo Continuo, Wrocław 2012.